

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXX (24)

No. (štev.) 27

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

8. julija 1971

Narodnost, boleče vprašanje

V Jugoslaviji se sedaj mučijo z vprašanjem, kako naj izvedejo „družbeno“, to je politično-gospodarsko reformo. Dolgo časa so mislili, da jim bo največ težav delala gospodarska reforma, kajti v gospodarskem pogledu je komunistični režim padel iz polomije v polomijo, vidni mejniki v teh polomijah so pa bile dvojne devalvacije jugoslovanskega dinarja. Sedaj se je pokazalo, da je politična reforma postala kočljivejša in najbolj boleče vprašanje, in da med glavne bolečine spada vprašanje narodnosti.

Jugoslavija ima šest republik in dve avtonomni pokrajini, Vojvodino in Kosovo. Ti sta vključeni v srbsko republiko, morali bi pa po reformi postati res avtonomni in ne samo na papirju. Drugače v teritorialni upravni razdelitvi ne bo sprememb. Vsaj kaže tako.

Čisto drugače je zadeva z narodnostmi. Jugoslavija ima 5 narodov, če smemo verjeti režimskemu stališču. Glavna njihova značilnost je v tem, da narodne meje niso „čiste“. Bile so povsod v stoletjih spremenjene v mešane, kjer narodi živijo pomešano na istem prostoru. To stanje je nastalo zaradi tega, ker se jugoslovanski narodi ravnaajo po evropskem pojmu o narodni pripadnosti. Tam velja družinsko načelo: človek pripada tistemu narodu, ki mu pripadajo njegovi starši, zunanji znak je pa materin jezik. Dežela je pravi narodnostni mozaik, le Slovenija dela izjemo, je 95% slovenska. Sedaj si pa še zamislimo, da so narodnosti pomešane v širokih narodno-obmejnih pasovih, pa dobimo pravi Babilon. Zato je praktično nemogoče tako potegniti v Jugoslaviji narodne meje, da bi ustvarili „čiste“ republike.

Tega se je dobro zavedal predvojni politični režim, še bolj se tega zaveda sedanji komunistični. Zato so komunisti iskali izhod in skušali najti rešitev v teritorialnem narodnem načelu. Po tem načelu pripada tistemu narodu, kjer si bil rojen. To načelo velja na primer v obeh Amerikah.

Komunisti so hoteli to načelo vsaj na tihem uveljaviti tudi pri njihovem zadnjem ljudskem štetju, pa so našli na ovire. Tam namreč nimajo smisla za teritorialno načelo. Ravno narobe: malo manjka, da ne smatramo za narodnega izdajalca tistega, ki bi se hotel držati teritorialnega načela. To načelo se sicer križa s tradicionalnim družinskim načelom, toda enkrat za vselej briše razliko med narodnimi in republiškimi mejami. Pa vendar je postalo osovraženo in obenem bojni klic za narodno obrambo, posebno v Srbiji.

Da to pravilno razumemo, je treba upoštevati, da tako Srbi kot Hrvatje prištevajo k svojemu narodnemu ozemlju vse kraje, ki so kdajkoli bili pod srbsko, oziroma hrvaško državno-politično oblastjo. To načelo obsega mnogo krajev, kjer sedaj ne živijo v večini ne Srbi ne Hrvatje. Tako obe načeli, družinsko-narodnostno in načelo zgodovinskega ozemlja ustvarjata stanje, ki onemogoča tudi kompromisne rešitve o narodno spornih ozemljih tudi takrat, kadar obstoja dobra volja.

Vzemimo na primer Srbijo (za Hrvatsko veljajo v bistvu iste pripombe, seveda z drugimi kraji): Glavnina Srbov živi v republiki Srbiji, toda na stotisoče Srbov živi tudi v drugih republikah, edino v Sloveniji jih je malo. Zato imamo Srbe na Hrvaškem, v BiH, Makedoniji, Črna gora je pa itak srbska. Srbov je dalje dosti tudi v Vojvodini in na Kosovu. In za vse te Srbe naj izgine ime Srbin, naj postanejo srbski Hrvatje, Črnogorci, Bosanci in Hercegovci, Makedonci. S srbskega stališča je to stanje takó, da ga srbski nacionalizem ne more prenesti. Pomeni namreč zanje tisto narodno stanje, ki so ga imeli pred l. 1912, ko so bili takrat razdeljeni na 7 držav in so se mogli zediniti šele po prvi svetovni vojni. Uveljavljanje teritorialnega načela bi vrglo srbski nacionalizem za skoraj 60 let nazaj v zgodovino. Pri

GOSPODARSKA KRIZA BREZ KONCA

NOBEN UKREP NE USTAVI INFLACIJE

Kriza, ki že vrsto let vlada v jugoslovanskem gospodarstvu, je v prvem semestru letošnjega leta dosegla svoj višek. Strahoten porast cen (in to kljub zmrznjenju najnujnejših potrošniških izdelkov, zlasti prehrane), povečan uvoz inozemskega blaga in otežkočen izvoz največkrat zaradi nekonkurenčnosti domačih izdelkov, je pripeljal do inflacije, ki grozi še samim temeljem državnega gospodarstva. Ne prej omenjeni ukrepi, ne januarska devalvacija niso pokazale na vedno ostrejši inflaciji zaželenega učinka. Devalvacija je imela prvenstveni namen, da pospeši izvoz in vsaj delno ustavi uvoz. Vendar je že prva dva meseca letošnjega leta zunanjetrgovska bilanca prinesla deficit, ki je bil trikrat večji kot v istem obdobju lanskega leta: dosegel je koncem februarja že vsoto 3723 milijonov dinarjev.

„Ljudstvo jim je španska vas“

Pred kratkim je beograjska Borba zapisala: „Vlada ni učinkovita? Mar je to kaj novega? Poglavitno vprašanje ni to, temveč: zakaj je vlada še zmeraj neučinkovita?“

In Politika je ostro pripomnila: „Na vladni seji so razpravljali o zahtevah tako, kot bi o njih razpravljala tuja vlada, ki ji je razpoloženje prebivalstva španska vas.“

To so komentirali, ko toča že pada. In kljub temu je treba povedati, da je bilo tudi že pred točo slišati zvonjenje. Na marčevskem sestanku sindikatov Bosne in Hercegovine je dejal njihov predsednik Djuro Vekić: „Če se ne bomo odločili za resne in stroge ukrepe, se bojo že sredi letošnjega leta znašli v zelo kritičnem položaju, v katerem nam ne bodo pomagali nobeni gospodarski ne politični ukrepi več.“

In kaj je medtem storila vlada? Sklenjeno je bilo, da bodo cene za industrijsko blago široke potrošnje ostale zamrznjene tudi še po prvotnem roku, ki je bil do 30. aprila. Odložili pa so razpravo o novem davčnem sistemu, ter vročili izdelavo srednjeročnega gospodarskega načrta v trenutku, ko je bil odločen poseg najbolj nujen. Istočasno pa je vlada odločila drug ukrep — novo emisijo dinarja. Ta korak pa je ne le dokaz, temveč vzrok še hujše inflacije.

Ko se poraja vprašanje učinkovitosti in sploh sposobnosti vlade premijera Ribičića, pa kaj hitro pridemo do vzroka, ki kaže vzroke, zakaj niti maloštevilni ukrepi ne rodijo sadu. Gotovo je to nerazčiščeno razmerje med posameznimi republikami. V pričakovanju nove usta-

tem bi Srbi ne imeli nobene možnosti, da branijo narodne interese srbskih manjšin v drugih republikah. Iz vsake republike bi namreč prišel na srbske pritožbe isti odgovor: pri nas ni nobene narodne manjšine.

Seveda moramo takoj dodati, da se nahajajo tudi Hrvatje v podobnem položaju. Tudi oni ne bi mogli govoriti o bosanskih Hrvatih, ampak samo o hrvatskih Bosancih in Hercegovcih, kar je seveda za Zagreb nekaj nemogočega. Takemu stanju bi ugovarjali z isto udarnostjo kot Srbi.

Ne bi mogli trditi, da bo sedanja ustavna reforma šla tako daleč. Skušala bo najti kompromis, ki pa naravno ne bo zadovoljil nikogar.

Slovinci se skušajo ogniti tem prepričkom, pa tudi s tem niso zadovoljni ne Srbi ne Hrvatje. Srbi trdijo, da Zagreb in Ljubljana stremita, da z združenimi močmi dosežeta „hegemonijo“ nad Srbijo. Zagreb očita Slovence, da se nočejo udeleževati bojev „proti Beogradu“, spregleda pa, da se Ljubljana povsod bori za ravnopravnost ne morda v teoriji, ampak v praksi.

V gornji narodnostni problem se Slovenci ne mešajo, ne morejo se pa privaditi misli, da ne bi več poznali zagrebških in beograjskih Slovencev, ampak samo slovenske Hrvate v Zagrebu in slovenske Srbe v Beogradu.

ve, oziroma sprejetja ustavnih dopolnitev ali amandmajev, se večina zveznih in republiških funkcionarjev sprašuje, kakšne bodo nove razmere, in kako bo gospodarske ukrepe v novem političnem položaju mogoče izvajati. Pričakovati pa je po sprejetju ustavnih dopolnil, da je tudi večina visokih vladnih funkcionarjev zapadla takojimenovani rotaciji, in seveda vsak že sedaj gleda, kako si bo zagotovil „novo zaposlitev“.

Dejstva govori

Ker pa predobro vemo, da je v Jugoslaviji „rotacija“ le presedanje iz važnega mesta na vsaj tako važnega kot dotedanje, lahko skeptično gledamo na bodoč razvoj gospodarstva, kljub napovedi, da se bo „z novimi kadri“ laže postaviti v bran inflaciji in laže izvesti stabilizacijske ukrepe.

Niti novo razmerje med republikami (v kolikor sploh je novo, če upoštevamo trden centralizem v partiji sami) niti namišljena rotacija ne bosta prinesli temeljne rešitve. Številke naraščajočih cen prvih mesecev ne dopuščajo optimizma. Dodajmo še, da je zvezni zavod za cene dobil že do konca marca nad 70.000 zahtev za povišanje cen, medtem o je že tedaj bila razlika laskih in letošnjih cen v višini nad trinajstimi procenti. Devalvacija pa, ki naj bi inflaciji zavrila, je povzročila podražitev uvoženih surovin, kar je povzročilo podražitev električnega toka, prometnih, telefonskih in drugih storitev, skratka, verženo reakcijo v notranjih cenah.

Značilno je to, da je tržišče prilajeno plačevati dražje blago, ker je povpraševanje še vedno večje od ponudbe.

Da pa zamrznjenje cen ni imelo pravega učinka, se ni šuditi. Inšpektorji zveznega zavoda za cene so tisku poročali, da je bilo registriranih več tisoč prekrškov sklepa o zamrznjenih cenah, da noben od teh prekršnikov ni prišel pred sodišče. Tržna inšpekcija torej ne le da je brez moči, temveč, — kakor kaže —, tudi brez pravice.

Sredi tega poraznega prizorišča, pa domača komunistična vlada še vedno „lete bajke o „junaški preteklosti“ in o „lepši bodočnosti“. Noče priznati pomena, ne stori koraka, ki bi iz te slepe ulice peljal narod vsaj na zlonejši pot. Partijski mogotci trdno sedijo na svojih položajih, in jim je dobrobit naroda zadnja briga.

Ob letošnji literarni nagradi Vstajenje

DOBIL JO JE TRŽAŠKI PISATELJ BORIS PAHOR

Leta 1962 so se zbrali v Trstu zastopniki slovenskih katoliških kulturnih društev iz zamejstva, ustvarjalci in kulturni delavci, ter ustanovili Tiskovni inštitut. Njega namen je pospeševati slovenski tisk v zdomstvu. Istočasno pa je bil usanovljen tudi poseben odbor, ki naj vsako leto o velikonočnem času podeli nagrado Vstajenje, za najboljšo leposlovno ali znanstveno delo iz prejšnjega leta.

Nagrada Vstajenje je edina redna slovenska literarna nagrada izven meja Slovenije. Namenjena je zamejskim in zdomskim pisateljem in kulturnim delavcem, katerim naj bo skromno priznanje za njih težko delo, ko poleg borbe za vsakdanji kruh, izven meja Slovenije skrbijo in ohranjajo slovenstvo.

Doslej so nagrado prejeli že Vinko Beličič, France Dolinar, Ruda Jurčec, Karel Mauser, dr. Vinko Brumen, Alojz Rebula in Lev Detela. Letošnjo nagrado je prejel tržiški pisatelj Boris Pahor za svoje zadnje delo „Skarabej v sruču“.

Na podelitveni slavnosti je pisatelj Pahor, potem ko je prejel priznanje, v govoru med drugim povedal tudi sledeče:

„Prav gotovo, da je obstoj majhnih narodnih enot sredi tako velikanske šahovnice precej tvegan. A mednarodni plebiscit za pravice Baskov in upor proti obsodbi v Burgosu sta dokazala,

Ocupaciones en Bolivia

Una organización extremista, ligada al partido Comunista de tendencia china, comenzó a poner en práctica su declaración de “guerra al latifundio”.

La Unión de Campesinos Pobres (UCAPO) anunció el pasado lunes 6 del corriente, a través de un comunicado, misteriosamente llegado a los periódicos, la ocupación “por vía revolucionaria” de la hacienda Bolívar, señalado que esa propiedad será convertida en cooperativa.

UCAPO está encabezado por Oscar Zamora, llamado también “comandante Rolando”, actualmente perseguido por los organismos de seguridad del gobierno.

Este hecho pone de manifiesto una vez más, la grave situación, por la cual atraviesa América latina y la urgente necesidad, de encontrarle soluciones justas y dignas de la persona humana. De no hacerlo así las fuerzas democráticas, ideologías y corrientes extremistas sabrán aprovechar a su favor la situación, haciendo peligrar la democracia y la libertad de nuestros pueblos.

Zasedbe v Boliviji

Neka ekstremistična organizacija, ki je povezana s Komunistično partijo kitajske linije, je začela izvajati v dejanjih svojo „vojno napoved veleposestvom“.

Zveza revnih kmetov (UCAPO) je preteklega ponedeljka, 6. t. m., v posebnem obvestilu, ki je skrivnostno prišel v časopisne redakcije, sporočila zasedbo „po revolucionarni poti“ posestva Bolívar, katerega da bo spremenila v zadrugo.

UCAPO vodi Oskar Zamora, imenovan tudi „komandant Rolando“, katerega trenutno iščejo varnostni organi.

Ta dogodek znova dokaže, kako težak je položaj v latinski Ameriki in da je nujno treba najti temu položaju pravične in človeka vredne rešitve. Če tega ne bodo storile demokratične sile, potem bodo ekstremistične ideologije in struje izrabile situacijo v svoj prid, in s tem postavile v veliko nevarnost demokracijo in svobodo naših narodov.

Slovenska kapela v Washingtonu

Vse je že pripravljeno za slovesno posvetitev slovenske kapele v ameriškem Narodnem svetišču v Washingtonu, te največje katoliške cerkve. Združenih državah, ki je posvečena Marijinemu Brezmadežnemu spočetju.

Po mnogih naporih in trudah so tudi Slovenci v notranjosti tega ogromnega svetišča zgradili kapelo v čast Mariji Pomagaj z Brezij. Akcija za nabirko sredstev je zasedla vse rojake širom Amerike in tudi Kanade in so v ta namen prispevali svoj dar brez razlike res vsi Slovenci od najrevnejših do najbolj bogatih, stari in mladi.

Posvetitev, ki bo 15. avgusta, bo velik praznik za vse ameriške Slovence. Prišle bodo številne delegacije iz New Yorka, Bridgeporta, Feres Cityja, Chicaga, Joliet, Denverja in največja skupina iz Clevelanda.

Prišli pa bodo tudi rojaki iz domovine, in sicer prav s posebnim letalom iz Slovenije naravnost v ameriško prestonico. Vodili jih bodo slovenski škofje in duhovniki. (Pripomnimo ob tem, da je prvo večjo skupino rojakov na romanje v Ameriko pripeljal škof Jeglič leta 1926, ob priliki evharističnega

kongresa v Chicagu).

Skupaj s posvetitvenimi slovesnostmi bodo združene tudi razne druge, kulturne in družabne prireditve, vse od petka 13. avgusta do nedelje 15. Tako je v soboto 14. avgusta zvečer na programu slavnostna akademija, pri kateri bodo sodelovali člani Slovenskega gledališča iz Toronta, pod vodstvom Vilko Čelute, gledališka umetnika Vladimir in Izabela Kralj iz Milwaukee, zbor Dawn Slovenske ženske zveze ter mešani zbor Korotan iz Clevelanda pod vodstvom ing. Frančka Gorenška. Cerkevno petje bo vodil dr. Jerko Geržinčič iz Clevelanda.

Neurejeno Navje

Ljubljanska občina je organizirala med osnovnošolci nagradno tekmovanje za čisto in urejeno Ljubljano s sodelovanjem podjetij Snaga, Rast, Dom in Bežigrad—Moste. V otroški prilogi Ljubljanskega Dela je bil 21. maja 1971 objavljen nekaj spisov o Ljubljani, ki je bila nekoč bela. Vsi otroci prišejo, da je vse polno smeti po mestu in kako težko je biti smetar. Najbolj žalostno pa je gotovo za Belo Ljubljano, za podjetje Snago, ki naj bi skrbelo za snago, pa tudi za vse Ljubljance pismo Sonje Kovač iz 5. b razreda iz Trnovca:

„Z mamico sva se odpeljali na Navje, kjer so pokopani naši veliki pesniki in pisatelji. Zelo sem se veselila, da bom videla, kje so pokopani. A sem bila razočarana, ko sem zagledala zapuščene in umazane grobnice. Vseposvobod so ležale smeti, razbite luči in umazani papirji. Nekdo si je celo izbral pokopališče naših velikih mož za smetišče gnilih jabolk. Hodila sem in polglasno brala komaj vidne napise: Valentin Vodnik, Josip Jurčič...“

Tedaj sem si mislila: Kaj pomenita Slovincem Jurčič in Vodnik, pisca prvih slovenskih romanov in pesmi?! Danes gotovo ne bi bil slovenski jezik tako lep in bogat, če ga ne bi pomagala lepšati oba besedna umetnika.

Z mamico sva se razočarani vrnili domov. Upajmo, da bodo Navje preurejeni in ga okrasili s cvetjem. Tedaj bodo tudi ljudje obzirnejši in ne bodo metali smeti vseposvobod. Mene in še marsikoga bi bilo sram, če bi tuji videli, kakšne so grobnice naših velikih mož in kako jih spoštujemo.“

grada pa, ki je bila dana moji knjigi, je bila dana v imenu življenja. Zato smo tudi tukaj zbrani, ker vanj verujemo. In zato skušajmo narediti vse, kar je v naši moči, da se bo iz nas rojevalo življenje. Tega pa ni brez ljubezni.“

MORO NA OBISKU V MOSKVI

SOVJETI SE BOJIJO SET-a

Minuli ponedeljek je priletel na enotedenski obisk v Moskvo italijanski zunanji minister Aldo Moro. Obisk je napravil v povračilo za Gromikov obisk v Rimu lanskega novembra, ko sta se Italija in ZSSR dogovorili, da je treba izpeljati čimveč razgovorov med posameznimi državami to in onstran železne zaves, da bi končno prišli do odsovjetov toliko zaželjene vseevropske varnostne konference.

Aldo Moro ima na programu svojega bivanja v Moskvi predvsem razgovore o omenjeni vseevropski varnostni konferenci in o redukciji vojaštva v Evropi.

Moro je NATO minuli mesec tudi poveril nalogo, da svetjem pojasni podrobnosti sklepov konference zunanjih ministrov te zahodnoevropske obrambne organizacije v Lizboni. Zunanji ministri NATO so se bili takrat dogovorili, da bi bili koristni rahli stiki med državami na obeh straneh železne zaves, pri katerih naj bi se proučevale možnosti redukcije oboroženih sil predvsem v srednji Evropi. Sklenjeno je tudi bilo, da bo vsekakor treba priti do končnega sporazuma glede usode Berlina prej, predno bi bilo mogoče skicirati vseevropsko varnostno konferenco.

Moro se namerava v Moskvi razgovarjati tudi o vprašanju sovjetske pomorske sile v Sredozemlju, ki je bilo še do nedavna absolutna domena zahodnih velesil. Kakor je znano, je mališki predsednik Mintoff minuli teden izdal pomorskega poveljnika NATO v Sredozemlju, italijanskega admirala Biringellija z otoka, ter izrazil nezadovoljstvo in odpovedal pogodbo o pomorskih oporiščih z Anglijo. Zahodne sile zaskrbljeno pričakujejo trenutka, ko se bodo sovjetske bojne ladje pojavile v mališkem pristanišču.

Minulega junija je Brežnjev pozval zahodne velesile, naj bi se z Moskvi začele razgovarjati tudi o „redukciji

pomorskih sil v oddaljenih vodah“. Amerikanci so pravilno takoj pomislili na svojo šesto floto v Sredozemlju, medtem ko za sovjetsko mornarico Sredozemlje ni „oddaljeno morje“.

Moskvo je zadnje tedne močno zaskrbelo britansko včlanjenje v Skupni evropski trg. Opazovalci menijo, da bo Gromiko tudi to vprašanje postavil na program svojih razgovorov z Morom. Moskva namreč nikakor noče priznati obstoja Skupnega evropskega trga ter je do lanskega leta vodila le bilateralne trgovske razgovore in odnose s posameznimi članicami SET-a, ker se boji porasta ne samo gospodarske, temveč tudi politične in vojaške moči Zahodne Evrope. Lansko leto se je Moskva pogajala kot s skupnostjo samo z Beneluksom kot takim (carinsko unijo med Belgijo, Nizozemsko in Luksemburgom).

Sovjetski tisk neprestano grozi članicam SET-a in državam, ki bi rade vstopile v to zahodnoevropsko trgovsko organizacijo, da včlanjenje pomeni izgubo neodvisnosti in dolžnost slediti politiki NATO.

Sovjetski delegat na konferenci ZN za trgovino in razvoj lanskega septembra v Ženevi je izjavil, da je SET „nevaren vir protekcionizma“ in da „skojuje ukrepe, ki smo jih že bili podvzeli za liberalizacijo trgovanja med Vzhodom in Zahodom“.

Sovjetska vlada tudi neprestano zatruje, da ustvaritev določnega političnega bloka v Evropi, kakor je po njenem mnenju SET že sedaj, ogroža kakršne koli načrte za pomirjenje na evropskem kontinentu.

Pomirjenje pa si, kakor vsi vedo, Moskva predstavlja po svoje. Mir je namreč v sovjetskem slovarju istoveten z mirom na pokopališču. Italijanski zunanji minister Aldo Moro bo vsekakor moral paziti, kaj bo in česa ne bo obljubil sovjetskim diktatorjem.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

V soboto 3. t. m. se je Buenos Aires razburil, ko so po radiju prispele novice, da se letalo Braniffa, Boeing 707, ki so ga uropali nad Texasom, približuje mednarodnemu argentinskemu letališču Ezeiza. Tukaj naj bi napolnilo svoja skladišča z gorivom, nakar bi odletelo v Alžir, kot je želel ugrabitelj Lee Jackson in njegova spremljevalka Sanchez Arcilla. Argentinska vlada je ostro nastopila, prepovedala naložitev goriva, letalo obkolila s velikim številom oboroženih mož policije in žandarmerije, in končno dosegla, da se je utrjeni Jackson predal in bil izročen argentinskim sodnim oblastem.

V glavo marsikaterega državljanja je tedaj padlo, da bi bila vlada lahko ena-

ko dosledna in odločna v vseh ostalih sklepih in načrtih. Zlasti še na gospodarskem polju, kjer se prav zadnje čase kriza vedno huje pojavlja.

Res je, da je vlada sklenila temu stanju napraviti konec. In delno se ji bo to posrečilo (po mnenju strokovnih opazovalcev). Sprejela je vrsto ukrepov, kratko in srednjeročnih, ki zlasti težijo k zmanjšanju državnega proračuna, financiacije deficita, pa k ustalviti in povečanju devizne rezerve. Od začetka letošnjega leta dalje namreč devizne rezerve stalno padajo.

Vlada ima v načrtu tudi vrsto ukrepov za večje kredite domačim podjetjem, in pa normiranje proizvodnje v

Mednarodni teden

Papež Pavel VI. je ob osmi obletnici svojega vladanja katoliški Cerkvi pozval vernike in ves svet k veri „brez katere nihče ne more biti resnično srečen“. Pavel VI. je izjavil, da se danes svet nahaja sredi krize, ki zadeva vero, moralo in družbo na splošno.

Trije sovjetski kozmonavti, ki so se 24 dni vozili okoli Zemlje v vesoljski kabini, so „vsled mehanične nezgode“, kakor pravijo sovjetska poročila, ob vrnitvi na Zemljo izgubili življenje. V kabini, pravijo sovjeti, se je vsled okvare iznenada zmanjšal pritisk ter je kozmonavte zadela kap. V Moskvi pravijo, da bodo svoj vesoljski program nadaljevali, kakor da se ni nič zgodilo. Vsa nesreča (?) pa je vsled skopih poročil iz ZSSR zavita v meglo ugibanj.

Sirijska vlada je zajela veliko količino komunističnega kitajskega orožja namenjenega palestinski gverilski skupini Al Fatah. Poleg brzostrelk, pušk in topov so rdeči Kitajci skušali poslati palestinskim gverilcem tudi 200 tankov.

Medtem ko ostaja položaj okoli suškega prekopa še vedno na mrtvi točki, pa se je severnovietnamskim komunistom spet posrečilo zvesti glave ameriškim diplomatom v Washingtonu s svojim predlogom o izpustitvi ameriških ujetnikov na svobodo, ko bodo ameriške čete odšle iz Vietnama. V Washingtonu komunistični predlog jemljejo resno, dasi skušajo biti, vsaj na videz, previdni, da ne bi povzročili preplaha in nezaupanja v Južnem Vietnamu. Opazovalci prerokujejo še bolj črno bodočnost Južnemu Vietnamu, ker postaja očitno, da je totalen ameriški umik iz Vietnama gotova stvar.

Italijanskim katoličanom se je posrečilo zbrati toliko podpisov za preklje nedavno sprejetega zakona o ločitvi, da bo moralna vlada sedaj organizirati plebiscitno glasovanje za ali proti zakonu. Italijanska KP je pozvala vse levičarske sile v Italiji na boj proti katoličanom.

manjšo atomizacijo pridelkov, ter zlasti v avtomobilski industriji, kjer preveliko število modelov podražijo proizvodnjo. Medtem je seveda nova minidevalvacija poslala dolar na 4,4 nova pesa, medtem ko je menjava na črni borzi (ali „vzporedni“ kot je vlada sama imenuje) poskočila skoraj do 5,5 novih pesov za dolar.

Ko izvedenci iščejo razloge za tako stanje, poudarjajo zlasti razdvojenost vladne politike. „Boljši najslabši načrt, kot nobenega načrta“. S tem ni rečeno da vlada nima načrtov. Pač pa, da se v vladi sami, zlasti v njenem gospodarskem vodstvu, še vedno bijeta dve struji: nacionalna in liberalna, kar onemogoča ostre in konkretne ukrepe, ki so prav v tem položaju nujno potrebni. Morda bo v prihodnjih tednih prišlo do sprememb.

Miren jezik je drevo življenja, njegova izpričenost pa rani duha.

Sveto pismo, Knjiga pregovorov, 15, 4.

Urugvaj na razpotju

„ŠIROKA FRONTA“ NIMA MOŽNOSTI USPEHA

Štiri mesece pred novimi predsedniškimi volitvami v Urugvaju, ki bodo odločile, ali bo ta „švica na južnoameriškem kontinentu“ (kar tiče demokracije, ne pokrajino) še ostala demokracija država ali ne, ni mogoče nikomur prerokovati, v katero smer se bo usoda te države nagnila.

Skoro vsa levica se je v Urugvaju zbrala minulega februarja v tkim. gibanje: „široka fronta“ ter njeni vodje zagovarjajo nacionalizacije in agrarno reformo, v stilu čilske Allendejeve marksistične vlade.

Dasi urugvajska „široka fronta“ vsaj za javnost nima strogo marksističnega programa, združuje v svojih vrstah komuniste, socialiste, levičarske skupine dominantnih urugvajskih strank Colorado in Blanco.

Vodja „široke fronte“ je 52 letni bivši vojaški poveljnik Montevidea general Liber Seregni, ki ga je to gibanje tudi proglasilo za svojega predsedniškega kandidata za letošnje novembarske volitve.

Levičarska fronta skuša izkoristiti sebi v prid notranje spore, ki slabijo tako Colorados kakor Blancos. Ti dve stranki, ki sta več kot eno stoletje vladali 2,8 milijonom Urugvajcem, sta razbiti vsaka na pet različnih frakcij. Te

SKRIVNA POROKA

Po večkratnih neuspešnih poskusih sta se v Celju 26. maja le poročila 73-letni Jakob Smovršnik in 46-letna Štefka Osetič. Smovršnik je dvakrat vdovec in ima osem preskrbljenih otrok, ki so odločno — sicer ne vsi — nasprotovali očetovi nameri, da se ponovno poroči. Ker pa stari Smovršnik ni hotel odnehati, so se najprej spravili na nevešto. Februarja so trije Smovršnikovi otroci na nevestinem domu zgrabili Štefko in jo ostrigli, da bi ne mogla na poroko. Toda tako Jakob in Štefka nista odnehal, še večkrat sta se skušala poročiti, pa so otroci vsak odhod pred matičarja preprečili. Sredi maja sta se ženin in nevesta spet odpravili k poroki, so še ženinovi otroci ugrabili pred uradom očeta in spet ni bilo poroke. Zadnji izpad otrok pred poročno dvorano v Celju je dobil v javnosti velik odmev, novinarji pa so nato pripravili vse potrebno, da bi mogočili „mlademu paru“ poroko. Tako sta se 26. maja spet na skrivaj pripeljala iz Rožne doline s kolesi, vsak po svoji poti, v Celje najbolj nevsakdanja nevesta in ženin in se že srečno poročila. Po civilni poroki sta mladoporočenca sklenila zakonsko zvezo še v cerkvi. Da bo bolj „držalo“, je izjavil ženin.

frakcije proglašajo vsaka svoj načrt, kako zatreti študentske nemire, delavske stavke in komunistične teroriste Tupamaros, ki so doslej pokradli iz urugvajskih bank desetine milijonov pesov in izvedli enajst ugrabitev.

Desničarska vlada Pacheca Areca se trdno drži, kljub napadom Tupamarov in vseh strank v parlamentu. Te stranke napadajo Pacheca Areca, da ne zna zatreti tupamarske gverilstvo, istočasno pa tudi nasprotujejo ukrepom, ki jih Pacheco Areco izvaja proti gverilcem.

Po ustavi Pacheco Areco ne sme znova kandidirati za predsednika. Njegova Colorado stranka ima trenutno najmanj pet različnih predsedniških kandidatov, od sredincev do skrajnih desničarjev, stranka Blanco pa niha med dvema svojima predsedniškima kandidatom.

Levičarska „široka fronta“ trdi, da je socializem edina rešitev za nemirno in gospodarsko nazadujočo državo. General Seregni trdi, da je samo on sposoben pomiriti državo. Z diktaturo?, se mnogi sprašujejo. Komunistični gverilci Tupamaros rahlo podpirajo „široko fronto“, ta pa se je doslej spretno izogibala kakršni koli povezavi z gverilci. Fronta je organizirala že mnogo delavskih zborovanj po vsej državi, a je največ ljudi — skoro 200.000 — zbrala na nedavnem zborovanju v Montevideo, urugvajski prestolnici s poldrugim milijonom prebivalcev.

Stranke, ki so združene v „široki fronti“, imajo trenutno v urugvajskem parlamentu 15 poslancev, ostalih 115 pa si delita Colorados in Blancos. Politični opazovalci menijo, da je kljub drugačnemu videzu malo verjetno, da bi se „široki fronti“ posrečilo na volitvah dobiti 600.000 glasov, ki so potrebni, da bi dobila predsednika. Pred petimi leti so namreč stranke, združene sedaj v „široki fronti“, dobile samo 250.000 glasov.

„široka fronta“ ima na svojem volilnem programu načrt o poddržavljenju bank, o državni kontroli izvozne industrije in o agrarni reformi, kateri naj bi sledila mehanizacija urugvajskega poljedelstva.

Produkcija volne in mesa, trdijo volilni propagandisti, je v Urugvaju v zadnjih 15 letih popolnoma zastala in trdijo, da ima večino obdelovalne zemlje v oblasti ok. 600 veleposestnikov.

Razvoj v Urugvaju, ki leži na ustju Rio de la Plata, ki je vhod v notranjost ne samo Urugvaja, temveč tudi Argentine, Brazilije in Paragvaja, budno zasledujejo v Buenos Airesu, Asuncionu in Brasiliiji.

Dr. Branko M. Pešelj:

Kaj je konfederacija?

Dr. Branko Peselj je odvetnik v Washingtonu, D.C. in predavatelj na Georgetown University v istem mestu. V hrvatskih in ameriških revijah ter časopisih objavlja svoje sociološke in narodnopolitične razprave. Rojen je bil v Zagrebu. Študiral v Zagrebu, Parizu in Washingtonu D.C. Že v Zagrebu je imel svojo odvetniško pisarno. Med vojno ga je ustaška vlada preganjala in ga obsojila v ječo in kazensko taborišče. Po vojni se je preselil v Združene države Amerike. Vse življenje je bil pristaš v HSS; v izgnanstvu pa tudi politični tajnik dr. Mačka. V zadnjem času je napisal temeljito razpravo o problemu federacije in konfederacije, ki je bila objavljena v Čikaški „Danici“. Zaradi aktualnosti problema objavljamo razpravo v prevodu:

V zadnjem času se v našem izseljenškem tisku kakor tudi v tisku stare domovine vedno pogostje omenja beseda „konfederacija“. O tej državni obliki se piše ob sedanjih razpravah o nujnosti spremembe sedanje jugoslovanske ustave ter tudi v zvezi z vedno težjimi narodnostnimi vprašanji Jugoslavije. Neki pisci sploh ne vedo, kaj je konfederacija in kakšne so njene temeljne karakteristične označitve, toda kljub temu uporabljajo ta izraz, ker jim zveni moderno in napredno. Drugi pa zopet razlagajo ta izraz povsem napačno, oziroma tako, kot ustreza njihovim političnim težnjam. Tako je npr. Milovan Djilas v New York Times (30. nov. 1970) napisal krajši članek o razmerah v Jugoslaviji in tam rekel, da se bo mogla po odhodu Tita obdržati samo kot konfederacija in to kot konfederacija z odgovorno in učinkovito centralno vlado. Ante K. J. Jerić pa je v Glasu Bošnjaka (Chicago, nov. 1970) nasprotno napisal, da je konfederacija „izvršni organ ali politični faktor pokrajin.“

Nočem v tem članku načeti vprašanja, ali je konfederacija možna, oziroma ali je primerna rešitev jugoslovanske državne krize in razmerja med Srbi in Hrvati, če je, pod kakšnimi pogoji, temveč hočem samo na preprost in ljudem razumljiv način razložiti, kaj je konfederacija s stališča ustavnega, državnega in meddržavnega prava; kakšne so nje nujne značbe in kakšne so njene možne oblike v dnevnem življenju. Na temelju teh pojasnil naj bralec sam sodi, kaj bi bilo dobro in sprejemljivo, in kaj slabo in bi bilo potrebno odkloniti v vseh teh kombinacijah, ki se pojavljajo kot konfederativna rešitev jugoslovanske državne skupnosti.

Kaj je pojem konfederacija?

V našem jeziku se konfederacija imenuje zveza držav, za razliko od federacije, ki se imenuje zvezna država. Ni potrebno biti niti jezikoslovec ne pravnik, da vidi, da je v prvem primeru navglas na besedi „zveza“, v drugem pa na besedi „država“. V vsakdanjem življenju pomeni to, da so v vsaki konfe-

raciji odločilne prvine zveze, dočim so federaciji odločilni elementi, ki sestavljajo državo. Torej: v konfederaciji posamezne države zadrže svojo suverenost ter od nje popuščajo prostovoljno in samo toliko, kolikor je potrebno, da se vzdrži zveza, ki se je ustvarila med njimi, dočim v federaciji posamezne države izgube svojo suverenost v korist države, ki nastane namesto zveze.

Današnja Jugoslavija je po imenu federacija, dočim v resnici ni niti to, a v njeni ustavi je omenjeno federativno načelo jasno navedeno. Temeljna načela pravijo: „Delovni ljudje in narodi Jugoslavije ostvarjajo svoje suverene pravice v federaciji, kadar je to v skupnem interesu s to ustavo določeno, a v vseh drugih odnosih — v socialističnih republikah.“ Kakor vidimo ustava suverene pravice državljanov in naroda, ki jih kontrolira federacija, loči od drugih odnosov, ki jih kontrolirajo republike. Prevedeno na enostavni ljudski jezik to pomeni, da o zunanjih zadevah, o političnih pravicah državljanov, o davkih in devizah odloča Beograd, dočim se Zagrebu dopušča, da rešuje delovna razmerja v trgovinah in točenje pijač v krčmah.

Vredno je omeniti, da je Prednačrt te ustave iz leta 1963, ki je bil sprejet v Jugoslovanski skupščini pol leta prej, čisto drugače navedel to načelo. Tako le pravi: „Narodi Jugoslavije ostvarjajo svoje suverene pravice v svojih socialističnih republikah, razen tistih pravic, ki so v skupnostnem interesu s to ustavo poverjene federaciji.“

S to odločbo Predustavnega načrta

se suverene pravice narodov Jugoslavije stavljajo v področje njihovih republik, torej Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Skopju in Titogradu, dočim se samo neke izmed njih zaupajo federaciji, če je to seveda v skupnem interesu. Vsa naš človek pa ve, da, ako nekemu kaj zaupaš, mu tega s tem še ne daješ v lastništvo in za večno, temveč samo tako dolgo, dokler ta dela v tvojo korist in po tvojih navodilih. Če tako ne postopa, imaš pravico, odvzeti mu to, kar si mu zaupal.

Kakor torej vidimo, je med Prednačrtom za ustavo in njenim končnim tekstom velika razlika v izražanju pravne formulacije, kaj je današnja Jugoslavija. Vidno je, da so velikosrbski centralistični elementi v partiji smatrali, da definicija v Prednačrtu preveč diši po konfederaciji, pa so zaradi tega dokončni tekst spremenili, da bi na ta način ohranili vodstvo Beograda kot izključnega središča federacije.

Naravno je, da niti originalni tekst Prednačrta ne bi v praksi spremenil ničesar, toda kljub temu je značilno, da so Velikosrbi smatrali za potrebno zasigurati si svojo oblast za vsak primer, in tako, da bi bilo zajamčeno tudi v ustavi.

Prvo in temeljno pravilo slednje konfederacije je namreč, da so vsi člani konfederacije popolnoma enaki med seboj in v razmerju do zveze brez ozira na to, ali so stvarno različni po velikosti teritorija ali številu prebivalstva. Ta enakost ne sme biti samo teoretična, na papirju, temveč praktična, v

dnevnem poslovanju. Najbolje bi to mogoče predočiti na kakšnem že obstoječem primeru konfederacije. Na žalost konfederacij ni več na svetu, pa moramo zato poseči v preteklost. Sicer obstoji neka državna tvorba, ki se imenuje konfederacija. To je švica, ki se v francoščini uradno imenuje La Confédération Helvétique. Toda to je samo po imenu. Švica je bila res prava konfederacija do leta 1874, ko je bilo sprejeta njena sedanja ustava, s katero je postala federacija, obdržala pa ime konfederacije. Čeprav so upravna polja sestavnih držav švice (te imenujejo kantoni), zelo široka, celo tako, da vključujejo pravice direktne razmerja do tujih držav, vendarle švica ni konfederacija, temveč federacija. Glavni razlog tega je v tem, ker ima švica močno centralno vlado in centralni parlament, ki ima v mnogih zadevah izključno pravico nad vsem ozemljem zveze, dočim bi katerakoli konfederacija ne mogla imeti centralne vlade in centralnega parlamenta, temveč samo skupne organe in ustanove, ki imajo v sporazumu držav-članice samo one prerogative v skupnih zadevah, ki so v zvezni pogodbi izrecno dogovorjene. To zgradbo lahko imenujemo konfederacijsko ustavo. Zato je Djilas na napačni poti, ko piše o Jugoslaviji kot konfederaciji z močno in odgovorno centralno vlado. Kajti, če obstaja konfederacija, ona ne more imeti močne in odgovorne centralne vlade, temveč samo skupne organe in ustanove; če pa obstaja močna in odgovorna vlada, potem pa Jugoslavija ne more biti konfederacija.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Slovenski oktet je 10. junija priredil koncert v Millstatu na Koroškem na povabilo tamošnjega moškega pevskega zbora. Skupaj s tem zborom je imel v tem turističnem kraju tri koncerte, nato pa je 15. junija priredil v Knežji palači v Dubrovniku koncert za inozemske turiste.

SEVNICA — Po lanskoletnem odkritju starokrščanske bazilike na Vranju pri Sevnici, so pri letošnjih izkopavanjih, ki sta jih vodila dr. Peter Petru iz Ljubljane in dr. Thilo Ulbert iz Muenchna, našli še eno cerkev z vgrajeno apsidno s sedeži za duhovnike in s tronom za škofa. Po tlorisu in ohranjenih arhitektonskih členih sklepajo, da je stavba iz 5. stol. po Kr.

LJUBLJANA — Franc Stele, umetnostni zgodovinar, je napisal znanstveno študijo Gotsko stensko slikarstvo v Sloveniji. Delo bo izšlo v zbirki „Ars Sloveniae“ pri Mladinski knjigi.

NOVO MESTO — Komunalni zavod Novo mesto je izvedel anketo v šestih dolenskih občinah med vsemi osnovnošolci zadnjega razreda. Iz podatkov je razvidno, da bo zaključilo šolanje 2712 učencev, 1030 šolarjev se je odločilo za nadaljevanje študija, za poklice bi se rado izučilo 529 otrok, zaposlili bi se radi takoj po koncu osnovne šole 435 učencev, okoli 500 pa se jih še ni odločilo. Toda za kmečki poklic se jih je odločilo iz vse Dolenjske le — 37. V ribniški občini pa ni niti enega učenca, ki bi se odločil za kmetovanje.

LJUBLJANA — Pred kratkim je obhajal 90 letnico svojega rojstva starosta slovenskih pravnikov, dr. Josip Fjischinger, sodnik vrhovnega sodišča in pravosodni inšpektor v pokojju. Rojen je bil v št. Lovrencu na Pohorju. Bil je izredno nadarjen. Poleg pravnega doktorata je položil tudi doktorat iz filozofije. Udeleževal pa se je tudi na glasbenem polju: v študentovskih letih je doma ustanovil tamburaški zbor, enak zbor je vodil tudi v Ribnici na Pohorju. Poleg tega je spesnil okoli tri sto pesmi „Spominčice“, poleg tega pa jih mnoge objavil pod psevdonimom v Ljubljanskem zvonu in v Domu in svetu. Dr. Fjischinger je kljub visoki starosti še vedno zelo čil in zdrav.

JESENICE — V tem železarskem mestu je bilo prve dni junija štirinajsto srečanje amaterskih gledališč Slovenije. Sodelovale so skupine iz Mežice in Prevalj, iz Polzele, gledališča Sava Klavara iz Maribora, gledališčniki iz Slad-

kega vrha, gledališče iz Raven, šentjaskobsko gledališče iz Ljubljane, Prešernovo gledališče iz Maribora in seveda Jeseničani, ki so za to priliko naštudirali Cankarjevo Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Umrli so od 30. maja do 1. junija:

LJUBLJANA — Ema Soban, knjigovodkinja v p.; Albina Košček roj. Hojs; Pepca Birtič r. Saje; Cirila Frelj; Marija Šauli roj. Jerna; Dora Čufar r. Berlot; Rudolf Stritar, strajni ključavničar; Franc Konša, rud. inž.; Marija Cibernik.

OSTALI KRAJI: Marija Grum r. Šter, 80, Dravljje; Tone Kralj, Trzin; Ivan Kelner, Dol pri Hrastniku; Franc Macerl, ključavničar, Trbovje; Janez Gomboš, prodajalec, Murska Sobota; Vojko Dobrila, Hrpelje; Marija Garbas, Veliki Osojnik; Gabrijel Kavčič, Radovljica; Alojzija Horn r. Skol, 87, Podrečje; Jernej Praprotnik, Kropa; Antonija Lukman, Kobarič; Lidija Hočvar r. Stausgritl, Radeče; Franc Turšič, Gorčiča pod Krimom; Franc Kač, Gornja vas pri Preboldu; Franc Pirc, upokojenec tov. Titan, Podgorje; Mirko Dolinšek, Sevnica; Štefa Mihelič r. Kaiser, Zagorje ob Savi; Josip Mozetič, Celje; Marija Marn r. Prosenc, 85, Bistrica.

VSEM NAŠIM ŽENAM IN MATERAM

Skrb in delo za družino sta poglavitni nalogi slovenske žene in matere. Vendar morajo poleg teh poglavitnih nalog nekoliko misliti tudi nase in si osvojiti nekaj prostega časa tudi za razvedrilo. Toliko razumevanja za neurtudne varuhinje naših ognjišč bodo pač morali tudi družinski člani imeti.

Samo enkrat na mesec, to je vsak četrtek v mesecu, se bomo za nekaj časa osvobodile vsakdanjih skrbi in se napotile v Slovensko hišo. Ta sestanek — okoli pete ure popoldne — je predvsem posvečen poučnemu predavanju, drugi del pa tudi razvedrilu. Potem se povsem demokratično in prostodušno omenimo o raznih problemih, senčnih in sončnih, ki jih nikoli ne zmanjka. Požrtvovalnost in idealizem slovenskih žena in mater skušata tudi odkrivati skrite koticke bede med nami, bede osamele, zapuščeni, bolnih in osirotelih. Da bo pa mogla Zveza to samarijansko delo v polni meri izvrševati, potrebuje razumevanje vse slovenske skupnosti.

Zveza vabi v svoj krog vse slovenske mlade mamice in žene, ki bi pozneje mogle in hotele nadaljevati poslanstvo svojih prednic. Saj so vse članice Zveze po vsakem sestanku kot prerojene vrnejo k svojem družinskemu ognjišču.

Žegnanje v Slovenski hiši

V proslavo obletnice blagoslovitve naše osrednje Slovenske hiše v Buenos Airesu je že prišlo v tradicijo „žegnanja“, ki na prvo nedeljo meseca julija privabi vsako leto številne rojake, da obiščejo ta naš skupni dom v Argentini, in podpro napore za čim večjo in popolnejšo zgradbo. Tudi letos je bilo takšno žegnanje, in čeprav vreme ni bilo naklonjeno, je bil obisk rojakov res lep in je presegel vsako pričakovanje.

Dopoldne ob 11 je bila najprej sv. maša, katero je daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev v Argentini msgr. Anton Orehar. Namen maše je bil za žive in mrtve dobrotnike Slovenske hiše, zlasti pa še za njenega blagoslovitelja, pok. škofa dr. Gregorija Rožmana. Med mašo, ki je bila v kapeli Slovenske hiše, je msgr. Orehar imel tudi cerkveni nagovor.

Po maši je bilo na razpolago kosilo za vse rojake, ki so, ob pogrnenih mizah in dobri postrežbi, počakali popoldanske prireditve.

Popoldanski del se je pričel s p. zdravom, ki ga je vsem navzočim izrek v imenu organizatorjev Lojze Rezeli, ki je potem tudi napovedoval posamezne točke programa.

Govor msgr. Oreharja

Pred zbrane rojake je tedaj stopil delegat msgr. Anton Orehar, ki je v svojem govoru med drugim dejal sledeče:

Letošnje „žegnanje“ v Slovenski hiši se praznuje v misli na gradnjo nove kapele, za katero smo se odločili.

Naj bo to spomenik naše hvalečnosti Bogu, ki nas je v teh letih tako dobrohotno ohranjal, naj bo prošnja za blagoslov nam in našim rodovom v bodočnosti, ki skriva mnogo skrivnosti.

Po veliki večini imamo zgrajene svoje domove, v katerih živijo naše družine, imamo zgrajene v posameznih okrajih krajevne domove kot središče skupnega življenja v posameznih krajih. Imamo Slovensko hišo v Buenos Airesu kot osrednji simbol naše vere v ohranitev slovenske skupine v Argentini še dolgo rodov.

Manjka nam pa doslej stalna kapela v slovenskem središču, kjer imej Bog svoje središče za nas vse v Argentini. Hočemo mu to zgraditi z veseljem, ker ga hočemo imeti v svoji sredi skupaj z Marijo Pomagaj, ki naj bo naša skupna mati kot kraljica naša zunaj domovine in najlepša vez z brati v izseljenstvu in onimi doma v Sloveniji. Isti naslov, isto srce za nas, v veselju in stiski.

Kako je Bog vabil Jude, ko so si obnovili svoje domove, naj zgrade tem-

pelj tudi njemu: „Premislite vendar svojega pota! Pojdite v gore, pripeljite lesa in obnovite hišo. To mi bo prijetno in v poveličanje, govori Gospod.“ Nočemo, da nam velja Gospodovo svarilo, ki ga je naslovil Judom: „Vi ste mnogo pričakovali, pa ste malo dobili; kar ste v hišo prinesli, sem vam odpihnil. Zakaj neki? govori Gospod nad vojskami. Zavoljo moje hiše, ki je zapuščena, medtem ko vi toliko skrbite vsak za svoj.“ (Agej 1, 7)

Naj bo ta kapela spomenik našim dragim, žrtvam, ki so za nas žrtvovali vse, kar so imeli na svetu. Večinoma njihovih grobov ne bomo videli v domovini, mnogo njihovih grobov bo ostalo skritih za vedno. Naj bo ta kapela skupni spomenik njim vsem, nam pa stalen klic k zvestobi in stanoovitosti!

Težke so razmere, v katerih hočemo začeti, a vse kar je bilo med Slovenci lepega narejenega je bilo z žrtvami.

Nismo sami, tudi nam govori Bog: „Jaz sem z vami; govori Gospod. In Gospod je obdal duha. Prišli so in so se lotili dela pri hiši Gospoda, svojega Boga.“ (Agej 1, 13, 14)

Združimo svoje volje, da iz želje poslane resnice:

SLOVENSKA KAPELA Marije Pomagaj v Buenos Airesu, prestol Bogu in Mariji, kraj miru za nas.

Besede msgr. Oreharja so zbrani sprejeli z navdušenim odobravanjem.

Nastopi

Sledili so nato posamezni nastopi, ki so vsebovali pevske in glasbene točke, pa tudi šaljive prizore.

Najprej so nastopile mladenke iz Castelarja pod vodstvom ge. Anke Gaser. Z globokim občutjem in lepo harmonijo so zapele Njega ni, Oglar, Da bi jaz znala in Lastovkam.

Duet gdč. Zorka in Janez Gris (s kitaro) je nato zapel Tri planike, Stari mlin, Rezka in Mojo deželo. Izvajanje je bilo dovršeno in prisrčno.

Nastopila je še Jegličeva šola iz Buenos Airesa, ki jo vodi ga. Marjana Batagelj. Otroci so na glasbila zaigrali tri narodne in sicer: Ob bistrem potoku, Moj očka ima konjčka dva ter Jager pa jaga. Mladi godci so se s svojim igranjem res postavili.

Vsi nastopajoči so bili od publike deležni bučnega ploskanja.

Za tem pa je prišla vrsta na adrogejske gojence, da so se izkazali s svojimi šaljivimi prizori. Kot že mnogokrat, so se tudi to pot gledalci iskreno nasmeiali njihovem izvajanju. Prizori so bili sledeči: Fric in Franc na vojaškem avionu, Angleški bataljon, Starinski športni avto, Televizijska poročila in Ribiča. Rojaki so z vztrajnim ploskanjem nagradili izvajanja mladih zavorarjev.

Prizor „Sosedje“

Kot zadnja točka programa je bila odska slika „Sosedje“, ki jo je spisal in režiral Marjan Willenpart. V obliki satire, skoraj groteske, je pokazal prizor iz Servigliana, begunskega taborišča v Italiji, okoli leta 1947. Na zelo satiričen način je bičal zlasti nekatere nelepe napake, ki so se med begunci razpasle, tako nevoščljivost, zadirčnost, opravljanje, radovednost itd.

Pod Willenpartovim vodstvom so nastopili ga. Marjana Marnova, gdč. Mojca Willenpart in Tine Debeljak ml. in Marko Fink, kot sosede ga. Frančiška Reja, Mirko Vasle in Gabrijel Rant, ter še številni drugi „sosede“, ki so pri-

Občni zbor zavetišča dr. Gregorija Rožmana

Kot je bilo pravočasno objavljeno v Svobodni Sloveniji, je imelo Društvo dr. Gregorij Rožman, poznano kot Društvo za Slovensko zavetišče, svoj drugi redni občni zbor dne 27. junija v prostorih Slovenske hiše v Buenos Airesu. Prišel se je po sv. maši, ki jo je daroval č. g. Guštin Jože za pokojne člane. Občni zbor je pričel poslovedeči predsednik Potočnik Matevž. Pozdravil je vse navzoče, med njimi častnega gosta msgr. Antona Oreharja, in se vsem zahvalil za udeležbo. Prosil je vse navzoče, da stojijo počaste spomin v poslovnem letu umrlih članov z enominutnim molkom.

Počastitvi pokojnih je sledilo branje zapisnika lanskega občnega zbora, ki ga je občni zbor sprejel. Poročilo upravnega odbora je podal g. tajnik. Sledilo je blagajniško poročilo, temu pa poročilo nadzornega odbora, ki ga je podal dr. Jože Dobovšek in predlagal občnemu zboru, da sprejme bilanco poslovnega leta. Predlog je bil sprejet. Po pravilih se voli vsako leto ena tretjina izvršnega odbora z odgovarjajočimi odborniki, vseh pet namestnikov in nadzorni odbor. Letošnja tretjina je bila: predsednik in podpredsednik z dvema odbornikoma,

Vsak teden ena

ZAPUŠČENA

France Bevk

V kamrico lunica — mrežica pala, mrežico to Marija je stkala, ko sinko zibala Jezusa.

Po rožicah bledih skrivnosti hodijo, v srčecu mojem skrivnosti blodijo, skrivnosti Marije in Jezusa.

Moje telo skrivnosti nosi, moje srce vas milosti prosi, moje srce prežalostno.

OBVESTILA

SOBOTA, 10. junija 1971:

Teološki tečaj v Slovenski hiši ob 77. V Slomškovem domu ob 19.30 mini pevsko-glasbeni festival.

NEDELJA, 11. junija 1971:

V Slov. hiši zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski maši. Predaval bo g. Franc Urbanija. Vabljeni vsa mladina!

V Slovenskem domu v Carapachayu kolone.

V Našem domu v San Justo po slov. maši sestanek mladenk, naraščajnic in naraščajnikov.

V Našem domu v San Justu lovska veselica.

Na Pristavi družinska nedelja

ČETRTEK, 15. junija 1971:

V Slovenskem domu v San Martinu ob 18.30 sestanek Lige žena mati. Okroglo mizo o temi „Kakšna je argentinska mladina“ bosta vodila dra. Beatriz Martinez (advokatinja) in prof. María Gallenti. Vabimo predvsem matere pa tudi fante in dekleta.

SOBOTA, 17. junija 1971:

IV. kulturni večer SKA ob 8 zvečer v Slovenski hiši. Predaval bo dr. Tine Debeljak o novih teorijah o etnogenezi Slovencev.

V Slomškovem domu ob 20 Veseli slovenski večer pri pogrnenih mizah, s peštrim programom. Na prireditve, ki bo uvod praznovanja desetega jubileja, lepo vabljeni člani in prijatelji Slomškovega doma. Vstopnice na razpolago pri odbornikih.

NEDELJA, 18. junija 1971:

V Slovenski hiši ob 17 koncert. Pojejo „Slovenske mladenke“.

ČETRTEK, 22. junija 1971:

V Slovenski hiši ob 16.30 sestanek Zveze mater in žena. Predaval bo pisatelj g. Zorko Simčič o temi: Česa tudi mi sami o slovenščini ne vemo.

SOBOTA, 24. junija 1971:

V Slovenski hiši ob 20 ponovitev avdiovizualnega prikaza z dokumentarnimi slikami o slovenskem domobranstvu in o komunističnih zločinih.

V Slomškovem domu ob 8 zvečer vseslovenski turnir v ping-pongu.

NEDELJA, 25. junija 1971:

V Slovenskem domu v San Martinu bo imel orkester Planika svojo družabno prireditev.

IZ UREDNIŠTVA

Na uredniški mizi se je nabralo v zadnjem času toliko dopisov in poročil, da jih ne moremo vseh objaviti v tej številki. Med njimi so poročilo o igri Reka v Slovenski vasi ter poročila iz Miramara in Mendoze, ki jih bomo objavili v prihodnji številki.

zoru sledili z velikim zanimanjem iz ozadja.

Najboljša nagrada za prijetno spisan prizor in tekoče, brezhibno in prijetno podano igranje vseh nastopajočih je bil gotovo smeh, ki se je nenehoma ob vsakem prizoru porajal v publiki, kakor tudi bučno odobravanje ob koncu.

S tem je bil tudi program zaključen. Sledila je prosta zabava ob prigrizku in pijači, ko so se rojaki v domačem pogovoru še precej časa zadržali ob pogrnenih mizah. Šele pozno v večeru so se zadnji razšli vsi zadovoljni.

Kje so tiste stezice...

Oglas, ki ga berem v Svobodni Sloveniji in v Oznaniu, vabi na koncert, ki ga pripravljajo Slovenske mladenke.

Pevskih koncertov kar pogrešamo v zadnjem času, zato mi je oglas zbudil večjo pozornost in seveda tudi — radovednost. Prepričan, da bom tej v marsičem zadostil, sem sklenil obiskati voditeljico te naše nove pevske skupine.

V teh zimskih mesecih je deveta ura zvečer pravzaprav že pozna ura. Pa sem se vseeno opogumil ter pozvonil na vratih hiše tam v Castelarju, kjer kraljuje v svojem domu kot gospodinja, žena in mamica gospa Anka Gaser.

Prijazen sprejem me je potolažil, da kljub pozni uri nisem v nadlego in že so me peljali v sobo na koncu zemljišča, kjer sem se znašel sredi mladih, vedrih deklinskih obrazov. Dve veliki omari, v eni je bogat glasbeni arhiv, klavir, miza, vrsta stolov, pa še plinska peč — prijateljica teh mrzlih zimskih večerov, to je pevska soba Slovenskih mladenk.

Gospa Anka ustavi vajo in, ko ji povem, kaj me je pripeljalo, je takoj pripravljena postreči s podatki, ki jih želim. Obljubil sem že, da jim ne bom kradel dragocenega časa in bom kratak, pa sva začela:

„Kako pa je prišlo do ustanovitve Slovenskih mladenk?“

„Pravzaprav kar nekako nehoti. Nekaj deklet iz okolice Pristave so naprosili, naj bi zapele par pesmic na pristavski prireditvi. Zbralo se jih je nekaj; prosile so me, naj bi jih nekoliko „opili“ in so na prireditvi uspele. Preseñteljivo lepo so zapele in užgale poslušalce. Sledila so nova vabila za sodelovanje pri prireditvah, pri pevskem mladinskem festivalu itd., in treba se je bilo kar redno vaditi. Priložnostno sestavljena skupina je postajala močnejše povezana, vaje so morale biti vedno po-

gostejše, dekleta so vztrajala pri moji navzočnosti in pomoči (kako naj bi se upirala njihovemu idealizmu, veselju in navdušenju!), pa smo skupinico še nekoliko pomnožili — in danes jih je 14. Vse polne ljubezni do petja, žareče ob študiju novih pesmi, navdušena nad lepoto, ki jo skriva naš narodni zaklad. In ko smo izbirale ime, res nismo mogle izbrati lepšega in primernejšega kot: Slovenske mladenke.

„Kaj nam lepega pripravljate za napovedan koncert?“

„Namesto odgovora mi izroče lično izdelan koncertni program v rahli rožni barvi. Kje so tiste stezice... stoji debeleko natiskano na naslovni strani. Koliko vsebine samo v teh štirih besedah! Pomislil sem za hip in razumel, kaj so dekleta hotela povedati s tem naslovom. In bil sem resnično vesel. Hvala Bogu za to našo mladino!“

Pogledam spored. Znani in neznani naslovi, med znanimi same najlepše naše domače melodije; od otočnih, preko resnih in domoljubnih, tja do nagajivih, veselih in razigranih. Lep, prelep slovenski šopek. In vmes še tri lepe, značilne, ki jim ta naša dekleta tudi znajo dati dušo, saj so vse v tej deželi rojene. Triindvajset pesmi — koliko naših src bo spet zaživelo po njihovem posredovanju utrip domovine — naše, lepe, ljubljene...!

Posebej mi pade v oči, da je na programu kar sedem skladb našega mojstra D. M. Šijaneca, od teh pa šest, ki bodo prvič izvajane (Ne maram za te, Čisto potrkan ples, Mrtvi ljubici pod okno, Dekletova tožba po padlem fantu, Goreči ogenj in priredba López-Buchardo: Canción del carretero). Zanimalo me je toliko število Šijančevih priredb, pa mi je gospa voditeljica pojasnila:

„Za lanski mladinski glasbeni festival sem naprosila g. Šijaneca, naj bi nam priredil tisto znano: Oj, le šumi gozd zeleni. Rad je sprejel in tako lepo priredil, da smo bile res presenečene. Ni bilo doslej pesmi, ki bi jo z večjim veseljem študirale in bolj doživele. Doživela je nesporen uspeh na festivalu. Če še izdam, da je priznani zbiratelj in izdajatelj našega glasbenega narodnega blaga ob Šijančevi prireditvi koroških narodnih pesmi „S koroških planin“ (prav pred 20. leti je bila priredba posvečena „Gallusu“) izjavil, da je to doslej najboljša priredba koroške pesmi, potem boste gotovo razumeli, zakaj toliko njegovih priredb na programu.“

„In načrti Slovenskih mladenk?“

Spogledalo se je 15 parov oči in ena od deklet — zdi se mi, da je bila že pred leti vplivna odbornica v Dekliški organizaciji — je odgovorila v imenu vseh:

„Vztrajale bomo še naprej. Saj je tako lepo, kadar se zbiramo in si pojoč pripovedujemo o naši slovenski ljubezni, lepoti, boli, žalosti, veselju... Veste, v načrtu imamo tudi izdajo plošče. Sicer pa je naš stalni namen: Pomagati pri skupnih naporih za ohranitev in utrditev naše „domovine v tujini“. Zato smo rade pripravile koncert v korist akcije za zidavo potrebnih prostorov Društva slovenske Pristave. Pričakujemo, da bo naša skupnost temu našemu namenu dala krepko podporo s številnim obiskom koncerta.“

Samo še beseda zahvale in poslovil sem se.

Na cesto me je spremila v mrzlo noč ljubka melodija mlade solistke, ki je ob spremljavi drugih pela: Mrzel veter tebe žene...

Izzvenel je spev; oživel bo spet 18. julija ob 17. uri v Slovenski dvorani na Ramón Falconu. Pridite, da nas bo čim več, ki mu bomo prisluhnili.

nč

DRUŠTVENI OGLASNIK

Drugi prosvetni večer Zedinjene Slovenije bo 16. julija ob 20 uri, predaval ba g. Marko Kremžar o današnjem ekonomskem položaju v Argentini in o inflaciji. Zaradi izredno aktualne in zanimive teme, vabimo vse, da se predavanja udeležijo.

V soboto, 24. julija ob 20 uri bo ponovitev avdiovizualnega prikaza z doku-

Na PRISTAVI družinska nedelja dne 11. julija 1971

MLAJŠI GOSPOD ISČE sobo v Moronu

Ponudbo sporočiti na T. E. 629-8948

KUHARICO ISČE

za dve starejši osebi
g. Igor Domicelj

Tel. 792-5925
Santa Rosa 356 Martínez

RESTAVRACIJA „EMONA“

V NEMČIJI

nudi domačo oskrbo slovenskim
obiskovalcem iz Argentine

JOŽE NOSE

Düsseldorf — Corneliusstrasse 41

Dr. Tone Žužek ADVOKAT

Uradije od 17.30 do 19.30.
Ponedeljek, sredo, petek

Lavalle 2331, p. 5. of. 10
T. E. 47-4852

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

Zahtevajte določitev ure na
telefonu 49-5855

C. José E. Uriburu 235, Cap. Fed.

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

mentarnimi slikami o slovenskem domobranstvu in o komunističnih zločinih med revolucijo. Vabimo vse, ki ga še niste videli zlasti našo mladino, in tudi one, ki so ga že videli, saj je ostal vsem v lepem spominu.

V četrtek 15. t. m. ob 20. uri bo v prostorih ZS redna seja referentov društva.

Pisarna in knjižnica ZS je odprta vsak dan, razen ob sobotah, od 15.30 ure do 20.

Slovenski dom v San Martinu V nedeljo, 25. julija

Prizetec plesa ob 18. uri Córdoba 129 — Tel. 755-1266

V A S V A B I

PLANIKA

na svojo 5. obletnico

Ob tem jubileju bomo igrali za
stare in mlade kot še nikoli.

Na svidenje! „Planika“

2. PROSVETNI VEČER DRUŠTVA ZEDINJENA SLOVENIJA

bo 16. julija 1971 ob 20 v mali dvorani Slovenske hiše.

Predaval bo g. Marko Kremžar o

DANAŠNJI EKONOMSKI POLOŽAJ IN INFLACIJA

Vabljeni!

KJE SO TISTE STEZICE...

je naslov KONCERTA, v katerem
nam bo 14 mladih grl (SDO Castelar) zapelo 23 najlepših pesmi...

Prereja

Društvo Slov. Pristava

iz Castelarja

Vstopnice pa 5.—, 4.—, 3.— novih pesov

(šoloobvezni otroci polovične) so v prodaji pri članicah zbora, na
Pristavi in v Slovenski hiši

V nedeljo, 18. julija, ob 17
v dvorani Slovenske hiše.

Zbor

SLOVENSKE MLADENKE

pod vodstvom

ge. Anke Gaser

NAŠ DOM, SAN JUSTO

Nedelja, 11. julija
ob 17. uri

V VELIKI DVORANI

VELIKA TRADICIONALNA LOVSKA VESELICA

z vmesnim šaljivim prizorom: **POGUMNI LOVCI**

Izbrane lovske jedi: mrjaščeva pečenka divjega ščetinca, ocvrte
prepelice, pečene jerebice, race in gosi, kar kdo si zaželi, da
obližne prste si.

In pijača vsake vrste od vodé do vinca sladkega!

Sodeluje orkester „PLANIKA“

Ni zverine, ne pošasti,
da bi se naš lovec bal,
z enim strelom mora pasti,
naj bo maček, pes, al' pav.
Trara.
(iz himne sanjuških lovecov)

Kdo je najboljši pingpongaš

od Slovencev v Argentini?

Na srečanju v namiznem tenisu ga
boste lahko videli, če pridete v...

SLOMSKOV DOM NA PINGPONG-TURNIR

ki bo v soboto, 24. julija
ob 8 zvečer

Vabljeni

pingpongaši vseh Domov
in vseh starosti!

Vpisnina: 3.— pese.

Vabljeni vsi ljubitelji tega lepega
športa na prijeten večer!

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

SDO Ramos Mejía SFZ

vabita vse prijatelje in starše na

MINI PEVSKO- GLASBENI FESTIVAL

ki bo 10. julija ob 19.30
v Slomškovem domu

Sodeluje orkester

SALVEX

V nedeljo, 11. julija priredi Slovenski dom v Carapachayu

TRADICIONALNE KOLINE

Ob 11.30 je v Domu sv. maša za raj. Jožeta Jonke ob obletnici smrti.
Po maši bo na razpolago kosilo, popoldne pa je družabni del programa
z domačo glasbo.

Koline bodo na razpolago že v petek na državni praznik.

Prijatelji Doma lepo vabljeni!

Zelo pametno je imeti nekaj denarja pripravljene za primer bo-
lezni, nesreče ali ugodne kupčije. To vam svetuje

Kreditna zadruga S. L. O. G. A

(Cooperativa de Crédito Ltda.)

Bmé. Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

Uradne ure: ob torkih, četrkih in sobotah od 16. do 20. ure

Ves denar bo pri nas dobro naložen, vam vedno na razpolago, medtem
pa vam prinašal lepe obresti. Premislite!

Aleksander Solženicin

En dan Ivana Denisoviča

Dolga je stražarjeva pot z najbolj oddaljenega stolpa! A pokličejo ga, kakor tudi ostale, po telefonu, ko zadnji jetnik zapusti zono in se vsi računi lepo iztečejo. Seveda, če je načelnik straže pameten, ne čaka stražarjev s stolpov, saj ve, da jetnik nima kam bežati, pa tudi straže je še dovolj, a oni s stolpov bodo že dohiteli kolono. Nekateri načelniki pa so kot tepci, boje se, da jim zmanjka vojske zoper jetnike in čakajo.

Med takšne bedake spada današnji načelnik straže. Čaka.

Jetniki so bili ves dan na mrazu. Oh ti mrtvaška usoda, prezešli so. Že več kot uro stoje, vsi so premraženi. Ne spreletava jih toliko mraz kolikor srd, ker je šel cel večer po vodi. V zoni ne bo mogoče ničesar storiti.

— Kako to, da tako dobro poznate življenje v angleški mornarici? — sprašujejo v sosedni petorici.

— Veste, bil sem skoraj cel mesec na angleški križarki, dali so mi na njej posebno kajuto. Spremljal sem morski transport in sem bil pri njih za zveznega oficirja. A potem, lahko si predstavljate, mi je po vojni poslal angleški admiral, da bi ga hudič vzel, darilce za spomin, „iz hvaležnosti“. Še zdaj se čudim in zraven preklinjam!... Náte kažen, kakor vsi drugi... In zdaj sedim skupaj z benderovci, — res ni, da bi vriskal.

Kako je to čudno! Gledaš in se ne

načudiš. Stepa je gola, sneg odseva v mesečini, straža se je že razporedila, vojaki stoje deset korakov narazen z naperjenim orožjem, a jetnikov je cela črna čreda, in v tej čredi je človek v arestantski suknji s številko ŠČ-311, ki ni poznal drugega življenja kakor življenje z zlatimi našivi oficirja, ki se je družil z angleškim admiralom, a sedaj s Fetjukovom vlačil nosilke.

Človeka lahko obračaš tako ali drugače...

Straža se je končno zbrala. Brez „molitve“ ukazuje:

— Naprej, marš! Hitreje!

Hitreje? Ne, figo! Ker smo že zaoptimali za vsemi kolonami, se nam prav nič ne mudi. Ne da bi se bili zgovorili, so se jetniki sporazumeli: prej ste vi nas zadrževali, zdaj bomo pa mi vas. Verjamemo, da bi se tudi vi radi pogreli...

— Večji korak! — vpije načelnik straže. — Večji korak, vodniki!

Figo, ne pa „večji korak“! Jetniki gredo odmerjeno, zgrbljeni, kakor za pogrebom. Nimamo kaj izgubiti, saj pridemo tako in tako zadnji v taborišče. Niš ravnal človeški z nami, kar razpoči se zdaj od kričanja.

Načelnik straže je še nekaj časa vpil „večji korak“, potem je spoznal, da jetniki ne pojdejo hitreje. Streljati ne sme, jetniki korakajo v vrstah po pet, držijo se reda v koloni. Da bi jih pa gnal brže, ni postave. (Zjutraj, ko gre-

do na delo, hodijo jetniki počasi, da se rešijo težkega dela. Kdor urno hodi, ne bo v taborišču dočkal prostosti — upehal se bo in zgrudil.)

Enakomerno korakajo, reda ne kršijo. Sneg škripa. Nekateri se tiho pogovarjajo, drugi molče. Šuhov se napenja, da bi se spomnil, česa ni opravil zjutraj v zoni. Aha, v ambulanto mora! Glej no, kako je med delom pozabil nanjo!

Da, zdaj v ambulanti sprejemajo. Če se odpove večerji, bi še utegnil tja. Ampak ne zbada ga več. Tudi temperatura najbrž ne bo... Kaj bi napravil čas! Brez zdravnika si je opomogel. S svojim zdravljenjem te doktorji zašenejo med lesene deske.

Ambulanta ga ni več mikala, pač pa bi bilo dobro dobiti kakšen dodatek k večerji. Imel je nekaj upanja, da utegne Cezar dobiti paket, saj ga že dolgo ni prejel.

Naenkrat se je kolona jetnikov spremenila. Zamajala se je, izgubila korak, se pognala in zahrumela. Petorice na koncu kolone, kjer je bil šuhov, so morale celo teči, da bi dohitele sprednje. Nekaj časa stopajo korakoma, potem spet tečejo.

Ko se je rep kolone povzpela na grič, je šuhov videl, da se je desno od njih daleč v stepi pokazala še ena kolona, ki se je pomikala njim povprek in se verjetno tudi zapodila, ko je zagledala

To je bila lahko le kolona strojne tovarne, ki je šela kakih tri sto ljudi. Imeli so pač smolo, da so se zadržali. Zakaj? Dogaja se, da jih držijo dalje zaradi dela, če naprimer niso zmontirali

stroja. To še ni hudo, saj so cel dan na toplem.

Zdaj gre za to, kdo bo koga. Fantje hitijo, kratko malo tečejo. Tudi straža se je spustila v dir, le načelnik kdaj pa kdaj opominja:

— Ne zaostajajte! Zadnji hitreje! Dohitevajte!

Dal bi ti klofuto! Kaj lajaš? Mar ne vidiš, da dohitevamo?

Vsi pogovori so zamrli in vse misli. Kolona je imela eno samo željo:

— Prehiteti jih moramo!

Tako se je vse zmešalo, kislilo in sladkalo, da straža ni več sovražnik jetnikov, marveč prijatelj. Sovražnik je tam, v drugi koloni.

Postali so razposajeni. Jeza je izpuhtela.

— Pritisni! Naprej! — kričijo zadnji sprednjim.

Naša kolona je že prispela do ulice v naselju, medtem ko se je druga skrila za stanovanjskimi hišami. Tekmovanje je potekalo v negotovosti.

Korakamo po sredini ulice, pot je lepša in straža ob straneh se nima ob kaj spotikati. Tukaj jih moramo prehiteti!

To je potrebno še zategadelj, ker jetnike iz strojne tovarne navadno pričuvajnici dolgo preiskujejo. Odkar so v zoni zaklali nekaj ljudi, meni administracija, da prihajajo noži iz strojne tovarne, kjer jih izdelujejo jetniki. Zato jih pri povratku posebno skrbno otipavajo. Celó pozno jeseni, ko je bila zemlja hladna, so jim ukazovali:

— Sezuite se, strojniki! Držite čevlje v rokah!

Bose so jih preiskovali.

Navzlic mrzlemu vremenu izbirajo tudi sedaj in ukazujejo:

— Ti tamkaj, sezuji desni škorenj, ti pa levega!

Jetnik sezuje škorenj, skaklja na eni nogi, obrača škorenj ter trese obujke, da bi padel nož na tla.

Šuhov je zvedel, ne ve pa, ali je res ali ne, da so strojniki še poleti prinesli dva droga v zono, ki so ju postavili, da bi igrali odbojko. V tista drogova so skrili dolge nože, deset v vsakega. Zato se noži pojavljajo od časa do časa.

Skoraj v teku je šla kolona mimo novega kluba, mimo stanovanjskega naselja, mimo lesnega obrata in pritekla na križišče, od koder se je odpirala ravna in prazna pot k taboriščni čuvajnici.

— Ha-a-a! — je zavzdihnila kolona kot en človek.

Za to križišče je šlo, nanj so ciljali. Strojniki so desno od njih zaostali za približno sto petdeset metrov.

Zdaj pa mirno dalje. Vsi so zadovoljni. Tako se veseli zajec, češ da se ga žabe bojijo.

Pred njimi je bilo taborišče, kakor so ga bili zapustili zjutraj: noč je lebdela nad njim, a temo so preganjali žarometi in žarnice na zoni, ki jih je bilo še posebno mnogo na prostoru pred vrati, kjer je bilo svetlo, kakor bi sijalo sonce, da bi se opravil veliki obred — preiskovanje jetnikov.

Pred čuvajnico pa...

(Dalje prihodnjič)